

Istorie locală

LUPTA FORTELOR DEMOCRATE DIN JUDEȚUL DÎMBOVIȚA PENTRU SMULGEREA PUTERII DIN MÎNILE REACȚIUNII

GH. T. IONESCU

După 23 August 1944, concomitent cu participarea tuturor oamenilor muncii la traducerea în viață a lozincii Partidului Comunist Român „Totul pentru front, totul pentru victorie!”, trebuia realizată din mers, succesiv, democratizarea țării, purificarea aparatului de stat de elementele fasciste și reacționare.

În această perioadă pe scena politică românească se conturau două tendințe în legătură cu evoluția viitoare a țării: cea reprezentată de partidele „istorice” și de cercurile palatului care căutau să rezume totul la înlăturarea lui Antonescu și odată cu el a rămășițelor regimului militar-fascist menținînd, într-un cadru nou, bazele social-politice ale vechiului regim și a doua tendință, cea a forțelor revoluționare, democratice și progresiste, aflate în ofensivă, care considerau actul de la 23 August doar începutul unui proces revoluționar profund, care viza însăși structurile sociale și politice ale societății românești în consens cu legitățile obiective ale progresului istoric.

Luînd în considerare noile condiții în care era evidentă schimbarea raportului de forțe, Partidul Comunist Român a propus lărgirea Blocului Național Democrat, pentru ca el să exprime fidel aceste transformări și să poată îndeplini noile sarcini care stau în fața poporului român, dar liderii P.N.Ț. și P.N.L. au respins această propunere. În acele condiții Partidul Comunist Român a trecut la constituirea Frontului Național Democrat, care în scurt timp a cuprins, în afară de P.C.R., P.S.D., Sindicatele Unite, U.T.C., Frontul plugarilor, Uniunea patrioților, MADOSZ, Partidul Socialist-tărănesc și o serie de grupări și asociații profesionale democratice.

La 12 octombrie 1944, s-a constituit Consiliul Național al F.N.D., în care erau reprezentate toate partidele, grupările și asociațiile componente, acest act însemnînd o treaptă nouă în procesul de făurire a unei largi coaliții democratice, care cuprindea clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, păturile intermediare, naționalitățile conlocuitoare. Acum, în viața social-politică a României se manifestau atît elemente caracteristice vechiului regim, cît și elemente care prefigurau viitorul regim politic care se făurea.

Vechile forțe politice se bazau pe pozițiile puternice deținute în industrie, agricultură, în aparatul de stat. Dar manifestarea lor era treptat limitată de lupta revoluționară a maselor în plină dezvoltare. Astfel, burghezia și moșierimea, deși dețineau în mîinile lor principalele mijloace de producție și majoritatea aparatului de stat, prin intermediul cărora căutau să împiedice sau să frneze transformările revoluționare în viața social-politică a țării, nu au mai putut determina cursul vieții politice, conform intereselor lor, întrucît raportul de forțe era în continuă și rapidă schimbare în favoarea maselor.

Componentele noului regim care se contura în acea perioadă erau reprezentate de pozițiile cucerite de partidele muncitorești, de celelalte forțe cuprinse în F.N.D., în primării, preturi, prefecturi, de pozițiile cucerite în întreprinderile capitaliste, unde clasa muncitoare exercita rolul de control prin comisiile de producție organizate de sindicate, de alianța muncitorească-tărănească ce se închea în frontul luptei pentru pământ și putere. Forțele viitorului regim democrat-popular au cunoscut o continuă și vizibilă consolidare, acum, când sfera de influență a acestora creștea vertiginos și se contura trecerea la o calitate nouă — saltul revoluționar al maselor, organizate în F.N.D. și conduse de partidul comunist spre cucerirea puterii politice.

Acțiunile forțelor democratice erau tot mai viguroase la București, Tîrgoviște, Craiova, Constanța, Brașov, Iași, Bacău, Ploiești ș.a. unde au fost alungate elementele fasciste din întreprinderi și din aparatul de stat, în locul acestora fiind numiți oameni din popor. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea rostită la marele miting din București, din 28 octombrie 1944, afirma: „Vrem un guvern care să dea drepturi egale tuturor cetățenilor țării, care să aresteze pe toți criminalii de război, pe toți criminalii legionari și antonescieni. Și acest guvern trebuie să fie un guvern F.N.D.”¹

Uriașe bătălii s-au desfășurat la Dorohoi, Dîmbovița, Constanța, Hunedoara, Ilfov ș.a., unde oamenii muncii, sub conducerea partidului comunist, au reușit într-un timp scurt să instaleze, pînă la 5 martie 1945, 52 prefecti democrați, din totalul de 58, iar în majoritatea primăriilor să instaleze reprezentanți ai F.N.D. „În toate aceste mari bătălii de clasă și mișcări revoluționare de masă, Partidul Comunist Român s-a afirmat ca cea mai puternică forță din România, îndeplinindu-și cu cinste misiunea de organizator și conducător al clasei muncitoare, al maselor largi populare, conducîndu-le cu succes la victorie”².

În această atmosferă de efervescență revoluționară s-au desfășurat și în județul Dîmbovița ample acțiuni ale maselor populare, conduse de comuniști, pentru instalarea unor autorități democratice.

Sub pretextul asigurării ordinii în județul Dîmbovița, ministrul de interne — generalul Aurel Aldea — căuta să mențină la conducerea organelor locale elemente reacționare. Pentru a stăvili lupta maselor populare, care cereau tot mai insistent înlăturarea prefectului antonescian generalul Constantin Bengliu, ministrul Aldea s-a grăbit să instaleze la 18 septembrie 1944, în locul acestuia, un alt prefect, de data aceasta un colonel cu vederi reacționare — Mihai M. Voia — care, pentru inducerea în eroare a maselor, caută să-și încorseteze adevăratele sentimente într-o haină democratică³. De altfel, această orientare, spre instalarea în fruntea autorităților locale a unor militari, nu era singulară, ci se extindea și la alte județe vecine. La 6 octombrie 1944, la prefecturile Argeș, Muscel și Ilfov au fost instalați tot prefecti militari. Semnificativ este faptul că cei doi coloneli instalați primari în orașele Pitești și Cîmpulung-Muscel înlocuiau doi profesori.

¹ „Scînteia” din 29 octombrie 1944.

² *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, Editura politică, București, 1974, p. 55.

³ Gh. T. Ionescu, *Lupta pentru instalarea autorităților democratice în județul Dîmbovița, după victoria insurecției armate*, în „Valachica”, nr. 1, Tîrgoviște, 1969, p. 151.

Evident că această măsură a creat o situație încordată și oamenii muncii din județul Dimbovița⁴ au început asaltul împotriva noului prefect, care încă din primele zile dovedește că are veleități de satrap, ordonând arestarea primarului din comuna Stănești — primar ales de către adunarea sătească — pe care l-a înlocuit cu fostul primar pus sub ocrotirea jandarmilor⁵.

Ecoul acestor abuzuri a fost auzit și pe plan național. Într-un articol intitulat: „Țăranii din Dimbovița înlătură primarii antonescieni“, publicat în ziarul „Scînteia“ din 18 octombrie 1944, se relatează că cetățenii, îndrumați de Uniunea patrioților, au schimbat primarul reacționar și l-au înlocuit cu unul democrat ales din rîndul unui comitet cetățenesc pentru administrarea comunei, format din 35 de oameni. Același ziar, în articolul *Samavolnicii în Dimbovița*, arată că în comuna Stănești primarul ales de săteni a fost arestat de un maior al Legiunii de jandarmi din Tirgoviște. Maiorul însoțit de șeful secției de jandarmi din Răcari și de șefii de post din Ghergani și Colacu au venit cu soldați înarmați cu mitraliere pentru a face „ordine“ la Stănești.

Arestarea primarului din Stănești s-a făcut cu știrea ministrului de interne Aldea, prieten vechi cu proprietarul Păltineanu din Stănești. Revelator în acest sens este articolul din „Scînteia“: *Ministrul de interne tulbură ordinea. Conducătorii satelor sînt arestați de Aldea*. Iată ce scrie în articol: „Primarul și un membru al comitetului sătesc din comuna Stănești au fost arestați... Ministrul Aldea (moșierul) apără pe moșierul Păltineanu care se folosește de gradul său de general pentru a-i teroriza pe țărani. „Corb la corb nu-și scoate ochii (Aldea și Păltineanu sînt moșieri. Cum să meargă unul împotriva celuilalt)“⁶.

Lupta maselor pentru instalarea unor autorități noi ia amploare, fapt ce-l determină pe prefectul Mihai Voia să raporteze Inspectoratului general administrativ al regiunii a VIII-a Pitești, „că de la 23 august 1944 și pînă la 25 noiembrie 1944 au fost alungați, de către mase, 102 primari antonescieni și înlocuiți cu 64 primari ai F.N.D., 22 ai P.N.Ț. și 16 ai P.N.L.“⁷. Instalarea noilor primari se făcea în primul rînd în comunele din sudul județului Dimbovița, unde influența și sprijinul comunistilor se resimțeau mai puternic, pentru că o mare parte a cetățenilor de aici lucrau la C.F.R. pe liniile Titu-Pietroșița și București-Titu-Pitești. „Schimbarea primarilor s-a făcut cu multă omenie“⁸, cerindu-se demisia lor și alegerea altora în mod democratic de către obștea satului, prin vot secret⁹. Așa s-au petrecut lucrurile în comunele Bălteni, Puțul cu Salcia, Conțești, Titu¹⁰, Fieni. În ultima localitate cetățenii au propus preturii Pucioasa să fie confirmată alegerea ca ajutor de primar a comunistului Gheorghe Coman, iar la Titu locuitorii comunei au cerut confirmarea de către prefectura Dimbovița a alegerii comunistului

⁴ „Monitorul Oficial“, nr. 232, din 7 octombrie 1944, p. 6549 și 6568—6569.

⁵ *Op. cit.*, p. 152.

⁶ „Scînteia“ din 16 octombrie 1944.

⁷ Arh. St. Tirgoviște, fond Prefectura județului Dimbovița, dos. nr. 8, f. 286. Județul Dimbovița făcea parte încă din timpul guvernării antonesciene din Regiunea a VIII-a Pitești a Inspectoratului general administrativ.

⁸ Arh. Comitetului județean al P.C.R. Dimbovița, fond nr. 9, dos. nr. 2, f. 10—11.

⁹ Arh. St. Tirgoviște, fond Prefectura județului Dimbovița, dos. nr. 93, f. 156.

¹⁰ *Ibidem*, dos. nr. 77, f. 31, și dos. nr. 79, f. 57 și 70.

Ion Soare în funcția de primar și a unui reprezentant al Frontului plugarilor ca ajutor de primar.

Instalarea noilor primari ia un caracter și mai organizat după 25 septembrie 1944, cînd P.C.R. a dat publicității Proiectul de platformă al F.N.D., care cuprindea și chemarea adresată maselor de a instaura autorități locale democratice, chiar împotriva dispozițiilor și ordinelor guvernului reacționar. În zilele următoare s-au organizat adunări pentru popularizarea obiectivelor cuprinse în Platforma F.N.D. O suită de adunări s-au desfășurat la Tirgoviște. Prima din ele a avut loc în ziua de 15 octombrie 1944, la care au participat delegați din multe orașe și comune dîmbovițene : muncitori, țărani, intelectuali din Gura Ocniții, Doicești, Bucșani, Fieni, Găiești, care veneau rînduri rînduri spre „Sala de arme“ din Tirgoviște. Prefectul Mihai Voia, înspăimîntat, a ordonat ca la intrare să se posteze polițiști. Dar ingenoși, organizatorii, au găsit soluția — adunarea s-a ținut la sediul Uniunii Patrioților. Ea a fost prezidată de comunistul Tănase Borțoi, ca o recunoaștere de către mase a rolului conducător jucat în toată această perioadă de către partidul comunist. La cuvînt s-au înscris mai mulți vorbitori : Petre Iubu din partea P.C.R., Angheliu din partea Sindicatelor Unite, Radnev — reprezentantul regionalei Prahova, Maria Dascălu, reprezentanta femeilor și mulți alții. E demn de remarcat faptul că toți cei care au vorbit erau de acord cu obiectivele înscrise în platforma F.N.D. și se angajează că vor trece la îndeplinirea lor.

Pe baza acestei platforme a avut loc, tot la Tirgoviște, la 24 octombrie 1944, o a doua adunare de constituire a Consiliului județean al F.N.D. Dîmbovița, așa cum se relatea în articolul *Constituirea F.N.D.*, apărut în „Scînteia“ : „Astăzi 23 octombrie 1944, după cunoașterea manifestului F.N.D. care cheamă la unirea tuturor forțelor democratice, în județul Dîmbovița s-a constiuit F.N.D. din :

1. — Partidul Comunist Român : Iubu Petre, Sandu Constantin, Tobașaru Vasile.
2. — Partidul Social-Democrat : general Petrovici D., Bănulescu Ion — Pușcoasa.
3. — Uniunea Patrioților : Borțoi Tănase, Baravache D.
4. — Sindicatele Unite : Stănescu Alexandru, Coșăreanu Alexandru și Guță Ion.
5. — Frontul plugarilor : Scărlătescu Enache, Mihai Gheorghe și Zidaru Ion.
6. — Tineretul Unit : Dumitrache Alexandru și Ciotoiu Constantin.
7. — Femeile Patriote : Georgescu Victoria și Vlaicu Aurelia.¹¹

Cu acest prilej s-a luat hotărîrea ca Organizarea județeană a F.N.D. să treacă imediat la editarea organului său de presă „Chemarea“, al cărui număr apare la 19 noiembrie 1944, inserînd pe prima pagină, în mod sugestiv, articolul *Rostul nostru*, în care se arată care sînt sarcinile F.N.D.¹²

Sub conducerea Comitetului județean al P.C.R., Consiliul județean al F.N.D. a pornit la lupta pentru democratizarea vieții publice. În acele zile au fost trimși în întregul județ zeci de activiști, care aveau sarcina să constituie comitete

¹¹ „Scînteia“ din 3 noiembrie 1944. În Consiliul județean al F.N.D. reprezentarea comunistilor era mult mai mare. Stănescu Alexandru, Coșoreanu Alexandru, Borțoi Tănase, Baravache Dumitru, Scărlătescu Enache, Dumitrache Alexandru și Georgescu Victoria erau tot membrii ai partidului comunist.

¹² „Chemarea“ din 19 noiembrie 1944, Tirgoviște.

ale F.N.D. în comune, plăși, comitete, îndrumate de partidul comunist. Acestea trebuiau să mobilizeze masele la o a treia adunare desfășurată la Tîrgoviște în ziua de 29 octombrie 1944, tot la „Sala de arme“, unde participau peste 400 de oameni.

Așa cum a informat poliția din Tîrgoviște, la adunare au luat cuvîntul Enache Scărlătescu — din partea Frontului plugarilor, Ion Bănulescu — reprezentantul organizației P.S.D. Pucioasa, reprezentantul petroliștilor din Gura Ocniței — Constantin Sandu, Grigore Constantinescu din partea organizației P.S.D. Tîrgoviște, Ion Luță, delegatul Sindicatelor Unite, Ion Rădulescu, reprezentantul Apărării Patriotice, Alexandru Dumitrache din partea Tineretului Unit, Maria Răzleț—delegata U.F.A.R. și Ion Mihai din partea diviziei „Tudor Vladimirescu“. La încheierea adunării a luat cuvîntul Tănase Borțoi, în numele comuniștilor din Tîrgoviște și din județul Dîmbovița, care a vorbit cu înflăcărare despre sarcinile Consiliului județean al F.N.D. Dîmbovița în domeniul democratizării aparatului de stat¹³. După terminarea adunării, cei 400 participanți, împreună cu alți cetățeni din oraș, au manifestat pe străzile Tîrgoviștei, iar în parcul său s-a organizat, ad-hoc, un miting, unde comunistul Ion Rădulescu a luat cuvîntul și a cerut alungarea generalului Sănătescu, a generalului Aurel Aldea și aducerea în fruntea țării a unui guvern condus de dr. Petru Groza și Gheorghe Gheorghiu-Dej¹⁴.

Acțiunea pentru instalarea autorităților locale democratice nu s-a desfășurat triumfal, ci în condițiile unei împotriviri dirse a prefectului reacionar, care căuta chiar acum, cînd exista o puternică presiune a maselor, să schimbe pe unii primari sau notari compromiși și urîți de mase, cu „oamenii săi de casă“. El a utilizat și alte metode: refuzul de a confirma pe noii primari din Titu, Fieni, Stănești, Conțești, Bălteni ș.a. aleși de săteni, ocuparea primăriilor de către unități de jandarmi, așa cum s-a întimplat la Finta. Aici, la 24 octombrie 1944, autoritățile au cerut insistent prefectului să le trimită un pluton de jandarmi cu care să facă „ordine“ la primăria din comună¹⁵. Asemenea abuzuri ș-au ținut lanț. În comunele Adîncă și Finta, țărani au fost amenințați cu împușcarea, dacă vor iniția acțiuni care să ducă la stricarea ordinii existente și dacă se vor înscrie în Frontul Plugarilor¹⁶. La Stănești, un activist al Uniunii Patrioților, venit de la București pentru organizarea luptei țăranilor, a fost arestat de către jandarmii din comună în frunte cu șeful de post¹⁷. Masele populare din județul Dîmbovița, conduse de comuniști, au zădărnicit însă toate aceste maneyre ale elementelor reacționare sprijinite de ministrul de interne Aurel Aldea.

La sfîrșitul lunii octombrie 1944, în condițiile intensificării luptei pentru răsturnarea celui de-al doilea guvern Sănătescu, instaurarea de jos a noii administrații intră într-o fază nouă.

Pentru a combate acțiunile tot mai hotărîte ale P.C.R. și a celorlalte forțe democratice grupate în F.N.D., noul ministru de interne din cel de-al doilea guvern Sănătescu — Nicolae Penescu — a oprit, la începutul lunii noiembrie, printr-un ordin telegrafic transmis prefectului județului Dîmbovița, orice fel de consultări

¹³ Arh. St. Tîrgoviște, fond Legiunea de jandarmi Dîmbovița, dos. 250, fără numărul fișelor, inventar nr. 171.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Radu Geoglovan, Toma Svințu, *Op. cit.*, p. 23.

¹⁶ „Chemarea“ din 12—18 februarie 1945, Tîrgoviște.

¹⁷ „Scînteia“ din 27 octombrie 1944.

populare „pentru a nu tulbura ordinea publică, deoarece — scria el — în curînd va apare o nouă lege pentru alegerea primarilor și consiliilor comunale”¹⁸. Prin acest ordin, noul guvern încerca să stăvilească lupta maselor dimbovițene pentru alegerea unor organe populare, fapt ce a condus la înăsprirea conflictelor dintre forțele democratice grupate în F.N.D. și cele reacționare, cele din urmă neputînd să zăgăzuiască acțiunile tot mai hotărîte ale Consiliului județean al F.N.D.

Abuzurile prefectului susținut de noul ministru de interne — Nicolae Penescu — s-au întors ca un bumerang împotriva lui însuși, pentru că masele populare au intensificat lupta pentru cucerirea puterii locale.

În noua etapă cînd procesul de radicalizare a maselor crescuse vizibil, prin participarea pentru prima dată în istoria județului la mitinguri, demonstrații, a sute și mii de țărani, meseriași și mici comercianți, mase care aderaseră la Platforma F.N.D., Comitetul județean al P.C.R. Dimbovița a hotărît mobilizarea lor pentru instalarea unui nou prefect democrat. Prin organizarea acestor acțiuni, prin frecvența, amploarea și profunzimea lor, județul Dimbovița s-a înscris printre primele județe din țară unde masele au impus, pe cale pașnică, un nou prefect democrat.

Din inițiativa Comitetului județean al P.C.R. Dimbovița, în acest moment de cumpănă istorică, la 28 noiembrie 1944, la Tirgoviște are loc un mare miting, la care au participat cetățeni din toate colțurile județului. Cu acest prilej, s-a aprobat o moțiune care cuprinde cele mai arzătoare revendicări ale maselor: realizarea Platformei F.N.D., curățirea aparatului de stat de elemente reacționare, exproprierea moșiilor mai mari de 50 ha. În moțiune se mai arăta că:

„1 — avînd în vedere că prefectul județului e un criminal de război,

2 — că nu a luat nici o măsură contra moșierilor care sabotează însămințările de toamnă, punînd județul în fața primejdiei de foamete,

3 — că a arestat pe primarul din comuna Stănești ales de popor, adunarea hotărăște, în unanimitate, înlocuirea prefectului antonescian cu învățătorul Gheorghe Popescu, membru al P.C.R., cit și înlocuirea primarului național-țărănist din Tirgoviște”¹⁹.

Odată cu adoptarea moțiunii s-a trecut la acțiune. Mulțimea a pornit în valuri-valuri spre prefectură, fără a se lăsa intimidată de cele două tančuri aduse în grabă de la Regimentul 2 care de luptă din localitate. A fost ocupată curtea și strada din fața prefecturii. S-a format, ad-hoc, o delegație care a cerut prefectului reacționar — Mihai Voia — înconjurat de ofițeri, să predea conducerea prefecturii, prefectului ales de popor. Mihai Voia, în această situație dificilă pentru el, a luat legătura prin telefon cu ministrul de interne. Afară mulțimea scanda: „Jos prefectul reacționar”, „Vrem prefect ales de popor!”²⁰ Un membru al delegației a luat receptorul din mîna tremurîndă a prefectului și a citit ministrului hotărîrea mulțimii, în care se afirma că prefectul reacționar este înlocuit. Lupta a continuat și a doua zi, cînd mulțimea entuziasmată de victoria obținută a răspuns chemării comuniștilor, instalînd, în același mod, un nou primar la Tirgoviște, în persoana muncitorului Ion Rădulescu.

¹⁸ Gh. T. Ionescu, *Op. cit.*, p. 154.

¹⁹ „Chemarea” din 30 octombrie — 10 noiembrie 1944, Tirgoviște.

²⁰ *Ibidem*.

Poporul triumfa pe străzile oraşului Tîrgovişte, pentru că în lupta deschisă cu forţele reacţionare, acestea suferiseră una din cele mai grele înfringeri, care va fi urmată şi de altele.

Dar ministrul de interne nu a aprobat instalarea noului prefect la Dimboviţa²¹, aceasta realizînd-o guvernul dr. Petru Groza la 18 martie 1945, cînd Teohari Georgescu, ministrul de interne a numit noi prefecti. Din cei 28 de prefecti numiţi 3 erau membri ai partidului comunist — cei din Constanţa, Dimboviţa şi Severin²².

Sub îndrumarea Comitetului judeţean al P.C.R. Dimboviţa, după 28 noiembrie 1944, noua administraţie a început o uriaşă muncă pentru refacerea economică. S-au luat măsuri energice pentru aprovizionarea populaţiei, pentru combaterea speculei; la sate s-au trimis imediat produse industriale: gaz, lămpi, sodă, zahăr, pînză, unelte agricole, iar oraşele erau mai bine aprovizionate cu alimente. Prefectul Gheorghe Popescu raporta peste cîtva timp că în judeţ au luat fiinţă 35 economate în fabrici, instituţii publice şi particulare, iar acestea dispun de mărfuri în valoare de 210 873 mii lei²³.

Zeci de echipe de muncitori din Tîrgovişte, Găieşti, Titu şi chiar din Bucureşti au sosit la sate pentru a-i ajuta pe ţărani la repararea uneltelor. Aşa se închea, concret, alianţa muncitorească-ţărănească. La o adunare a muncitorilor din Tîrgovişte, desfăşurată în ziua de 14 februarie 1945, participanţii au votat o moţiune prin care se obligau să strîngă toate tractoarele şi toate uneltele agricole din judeţ pentru a le repara fără plată²⁴.

După venirea la putere a guvernului Rădescu, pentru un timp, înlocuirea primarilor şi a pretorilor a încetat. Era o acţiune tactică a partidului comunist şi a forţelor democratice, organizate în F.N.D., cu scopul de a demasca politica lui Rădescu. El promisese că, din proprie iniţiativă, va porni la democratizarea aparatului de stat. În acel timp partidul comunist, forţele democratice îşi consolidau poziţiile şi acumulau noi potenţe pentru asaltul hotărîtor. Dar, aşa cum anticipase partidul comunist, Rădescu nu şi-a respectat promisiunea şi P.C.R. a chemat masele să reînceapă lupta pentru instalarea noii administraţii.

Conectat la înalta tensiune a avîntului revoluţionar din ţară, judeţul Dimboviţa şi-a adus şi el partea sa de contribuţie la înlăturarea guvernului Rădescu. Într-o telegramă adresată C.C. al P.C.R. de Consiliul judeţean al F.N.D. Dimboviţa se arată că: la 4 februarie 1945 în centrul oraşului Tîrgovişte a avut loc un miting la care au participat peste 10 mii cetăţeni: muncitori, ţărani, intelectuali, veniţi din tot judeţul, care au cerut într-un glas înlăturarea lui Rădescu. În moţiunea adoptată cu acest prilej se arată: „Guvernul Rădescu, în care se află elemente reacţionare, duce o politică contrară intereselor statului, pune piedici la curăţirea aparatului de stat de elemente reacţionare, guvernul ocroteşte pe cei vinovaţi de dezastrul ţării“. Masele prezente la miting au mai cerut înlăturarea reformei agrare, luarea de măsuri severe împotriva speculanţilor, arestarea şi jude-

²¹ Cu toate acestea, noul prefect conduce cu succes administraţia judeţului Dimboviţa.

²² „Libertatea“ din 19 martie 1945.

²³ Arh. St. Tîrgovişte, fond Prefectura judeţului Dimboviţa, dos. 80, f. 58.

²⁴ M. Rusenescu, *Lupta maselor populare pentru instalarea puterii populare*, în „Studii, revistă de istorie“, nr. 2, Bucureşti, 1965, p. 273.

care criminalilor de război, reorganizarea armatei în spirit democratic, iar pentru satisfacerea acestor revendicări se cere formarea unui guvern al F.N.D.²⁵

Informat despre această adunare, Rădescu a fost cuprins de furie și, la 11 februarie 1945, transmite următorul ordin telegrafic prefectului Gheorghe Popescu : „Interzic cu desăvîrșire orice deplasare a dumneavoastră pe teritoriul județului, fără aprobarea prealabilă a mea. Vă fac personal răspunzător de executarea întocmai a prezentului ordin“. În aceeași zi, Rădescu a chemat, printr-un discurs provocator, radiodifuzat, la manifestări huliganice directe împotriva F.N.D. și P.C.R.²⁶. Dar cetățenii din județul Dîmbovița, ca și cei din întreaga țară, nu s-au lăsat intimidați. La chemarea Comitetului județean al P.C.R. Dîmbovița și a Consiliului județean al F.N.D., în ziua de 13 februarie 1945, oamenii muncii din toate colțurile județului, împreună cu cei din Tîrgoviște, au participat la o adunare publică unde oamenii au demascat discursul provocator al lui Rădescu și manevrele reacțiunii de a-l menține la putere. Cei prezenți au votat o moțiune de condamnare a acțiunilor huliganice din București și atacul întreprins asupra redacției ziarului „Scînteia“. Aceste acțiuni huliganice au fost calificate ca o provocare fățișă împotriva democrației și a împroprietăririi țăranilor. După votarea moțiunii, ore în șir, mulțimea a străbătut orașul, scandînd : „Vrem guvern F.N.D. !“, „Vrem pămînt pentru țărani !“, „Jos guvernul Rădescu !“²⁷.

În iureșul evenimentelor cetățenii au înlăturat din fruntea primăriilor pe ultimii 44 primari rămași din timpul regimului antonescian, așa cum rezultă dintr-un raport al prefecturii care arată că, la jumătatea lunii februarie 1945, toți primarii din județ erau reprezentanți ai F.N.D.²⁸, încheindu-se astfel instalarea noilor autorități democratice.

Atunci au fost înlocuiți primarii din Găiești, Vulcana Paridele, Moroieni etc., sfidîndu-se ordinul telegrafic al lui Rădescu adresat prefectului din Dîmbovița, prin care cerea intervenția armatei și a poliției, în cazul cînd vor mai fi înlocuiți primarii din voința maselor.

Între evenimentele petrecute în Capitală, în aceste zile de clocot revoluționar și cele desfășurate în țară, exista o strînsă interdependență, o condiționare reciprocă. Așa se explică faptul că la marea demonstrație de la București, din ziua de 24 februarie 1945, organizată de partidul comunist împreună cu celelalte forțe muncitorești au participat și cîteva mii de cetățeni din județul Dîmbovița²⁹ *.

Este semnificativ în acest sens cuvîntul lui Constantin Sandu rostit la Conferința regională P.C.R. Dîmbovița din august 1945 : „Îmi aduc aminte cum în ziua de 24 februarie 1945 eram în centrul satului Gura Ocniței, cînd au început să vină

²⁵ „Chemarea“ din 1.—18 februarie 1945, Tîrgoviște.

²⁶ Arh. St. Tîrgoviște, fond Prefectura județului Dîmbovița, dos. nr. 8, f. 220—224.

²⁷ „Chemarea“ din 18—25 februarie 1945, Tîrgoviște.

²⁸ *Loc. cit.*, f. 224—230 și dos. nr. 5, f. 383.

²⁹ Radu Geoglovan, Toma Svințu, *Op. cit.*, f. 40.

* Aici autorii, fără să indice nici o sursă, nici un document, afirmă că la această demonstrație au participat zeci de mii de cetățeni. Afirmarea e exagerată. Luînd în calcul că la întreprinderile și instituțiile din București lucrau aproximativ 1000 de cetățeni din județul Dîmbovița, ei au participat la această adunare și cu o parte din membrii familiilor lor. La această cifră se mai adaugă și cei peste 1500 oameni care au venit la București în mod organizat, deci mai corect să spunem că la adunarea respectivă au participat cîteva mii de cetățeni.

camioanele pentru a duce muncitorii la București. Fiecare sondor se da jos de pe sondă pentru a merge la datorie.

— Mergem tovarăși ? Mergem ! Răspundeau ei.

Am plecat cu 10 camioane. Mi s-a rupt inima când am văzut că rămăneau muncitorii care voiau să meargă la datorie, să moară pentru cauza partidului și drepturile poporului român, dar nu-i puteam lua pentru că nu aveam loc. Am mers la București cu mămăliga în traistă, așa cum am putut și noi, și-am luat parte la marea demonstrație de la Piața Națiunii, apoi în Piața Palatului, unde am înfruntat cu fruntea sus, gloanțele criminalului Rădescu. Erau și multe femei. La strigătul nostru, Maria Dascălu împreună cu ele s-au așternut cu fața la pământ³⁰. Consider că prin amploarea și profunzimea acestor acțiuni de masă, județul Dîmbovița și-a adus o contribuție substanțială la instalarea, în fruntea țării, a guvernului dr. Petru Groza.

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra rezultatelor luptei pentru instalarea pe cale revoluționară a autorităților democratice din județul Dîmbovița, este interesant de prezentat un tabel comparativ al acestui proces în unele județe vecine cu județul Dîmbovița³¹.

**UNELE JUDEȚE VECINE JUDEȚULUI DÎMBOVIȚA ÎN CARE AU
FOST INSTALAȚI PREFECȚI DEMOCRAȚI ÎNTRE
23 AUGUST 1944—6 MARTIE 1945**

Nr. crt. Județul	Data instalării
1. TELEORMAN	11 februarie 1945
2. PRAHOVA	28 noiembrie 1944
3. VLAȘCA	3 martie 1945
4. DÎMBOVIȚA	28 noiembrie 1944

O studiere atentă a luptei pentru instaurarea unei administrații democratice în județul Dîmbovița dovedește că prin acțiunea directă a maselor populare, conduse de P.C.R., aceste acțiuni au îmbrăcat forma unor demonstrații de masă urmate de instalarea de jos a autorităților locale. Devenea tot mai evident faptul că elementele noii puteri se întăreau rapid, iar forțele reacționare nu mai aveau controlul asupra aparatului de stat local și influență în mase. Se confirmau, încă o dată în viață, cuvintele lui Lenin : „Marile evenimente istorice, uneori câteva luni de revoluție, educă pe cetățeni mai repede și mai complet decît zece de ani de stagnare politică”³².

Problema democratizării aparatului de stat la nivelul județului Dîmbovița, ca și în celelalte părți de țară, a fost una dintre cele mai complexe și a cerut multă maturitate politică pentru că ea viza una din cele mai importante verigi ale statului și afecta în modul cel mai direct activitatea sa. Instaurarea noilor

³⁰ Arh. Comitetului județean al P.C.R. Dîmbovița, fond nr. 8, dos. nr. 1, f. 130—132.

³¹ T. Neașa, *Aspecte din lupta pentru instaurarea unor autorități locale democratice*, în „Studii, revistă de istorie”, nr. 4, București, 1959, p. 298.

³² V. I. Lenin, *Opere*, vol. VIII, București, E.S.P.L.P., 1965, p. 563.

autorități democratice în județul Dimbovița s-a făcut ținându-se permanent seama că ducerea războiului antihitlerist, achitarea obligațiilor ce decurgeau din Convenția de armistițiu, impuneau menținerea autorității statale și buna funcționare a aparatului de stat la nivelul comunelor, orașelor și județului.

Importanța cuceririi puterii în organele locale ale administrației de stat punea această problemă în centrul luptei politice, iar înlocuirea primarilor și a prefectului a îmbrăcat forme diferite, de la o etapă la alta, dar esențial pentru modul cum s-a rezolvat această sarcină rămîne vigoarea și hotărîrea cu care masele populare dîmbovițene au luptat pentru instalarea noilor autorități, tactica democratizării în primul rînd a verigilor mai slabe din mediul rural³³, dar care dispuneau de potențial revoluționar (muncitori petroliști, ceferiști, mineri) și apoi a Prefecturii din Tîrgoviște, unde reacțiunea dispunea de forțe de represiune

De o mare importanță s-a dovedit a fi experiența și succesele obținute de muncitorii din întreprinderi care se organizaseră în sindicate unice, în comisii pentru controlul producției, precum și existența gărzilor de luptă patriotice, de la Arsenalul Armatei din Tîrgoviște, schelele petroliere etc., la care se adaugă și organizarea comitetelor țărănești de luptă patriotică la sate. Toate aceste forme de organizare noi, revoluționare, făceau ca masele să fie stăpîne pe stradă, la sate, unde partidul comunist punea problema obținerii unor revendicări economice și politice, în strînsă legătură cu problema cuceririi altor redute ale puterii de stat — primăriile și prefecturile — act revoluționar pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu îl caracteriza ca pe „unul din capitolele cele mai impresionante ale marilor bătălii politice duse în acea perioadă”³⁴.

Victoria de acum 38 de ani a oamenilor muncii dîmbovițeni, conduși de partidul comunist, se află la temelia marilor succese obținute în opera de înfăptuire a reformei agrare, în cîștigarea bătăliei alegerilor parlamentare din 1946, refacerea economică a țării și trecerea la revoluția socialistă.

---

³³ De văzut mai pe larg, D. Turcuș, *Pagini din lupta pentru instaurarea puterii populare în România*, Editura Științifică, 1974.

³⁴ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. IV, Editura politică, București, 1970, p. 634.